

En TANKEFULD by

Svendborg kommune er i forkant med trenden, når en visjonær miljøby settes ut i livet. De vet enda ikke om markedet er modent for det

Av Johanne Walle

Svendborgs byskilt markerer slutten på bygrensen. Dette endrer seg snart. 100 meter lenger vekk er det nemlig store planer for den nye miljøbyen Tankefuld, som skal bli en del av Svendborg. I området hvor miljøbyen Tankefuld skal bygges, står det grønne, høye trær og svaier i vinden. Åkeren ligger stillferdig og strutter med gule rapsplanter, fuglene kvitrer og det er høyt til himmelen. I kontrast til Svendborgs utsmykkede og gamle trehus, kommer den nye bydelen til å ose av moderne bygningsinnovative løsninger, med fokus på en bæredyktige livsstil. Gjennom langsom vekst over 30 år, skal miljøbyen romme 3000 lavenergiboliger for 10.000 innbyggere. Det eneste som setter en stopper for Tankefuld nå, er de små gravmaskinene som tilhører Svendborgs Arkeologiske Museum. De har gravd siden mars, og funnet gamle gravplasser og hus fra 6000 år tilbake. Men, når gravmaskinene er ferdig i juni, begynner byggingen oppå ruinene av de eldgamle husene. Hvis alt går etter planen, kan Svendborg kommune i fremtiden skilte med en miljøby i verdensklasse. For selv om det finnes andre byer i Danmark som har fokus på miljøvennlige boliger, skiller Tankefuld seg ut. De er ikke villige til å rokke på idealene, selv om byggebransjen er treg. De håper at folk er modne for forandringer.

Lavenergi og alternative løsninger

Prosjektleder Poul Mathiesen er oppmerksom på at Tankefuldvisjonen har tvist, og er motsatt de alminnelig parsell-hus kvarter vi kjenner.

”Det som kan ramme alle, det rammer ingen. Jeg tror heller man ønsker å velge det som har kant. Andre byer har ikke noen helhetlig visjon. Ofte er det bare fokus på penger, og det er ikke merverdi i bygningene. Så dette prosjektet er en kritikk av byutvikling uten omtanke og kjærlighet,” sier han.

Bæredyktighet vil bli rettesnor for de som vil bygge et hus i Tankefuld. Byplanen krever at miljøvennlige hus skal bygges med gress på taket for opptak av solenergi og isolering. Kommunen skal lage regnvannbassenger som skal tilføre byen vann. Fjernvarme og gass er *ikke-ord*. Isteden skal det legges kabler i bakken som opptar jordvarme, og det blir mulighet for husstandsvindmøller. Videre ønsker kommunen å tilrettelegge for *miljøleker* med borgerne, som å bruke vaskemaskinen om natten, for dermed å utnytte den energien som ellers ikke kommer til nytte fra vindmøllene.

Visjonen legger også opp til natur og utelivsopplevelser med byens utallige sykkelstier.

”Bilene er egentlig undertrykt. Det er selvfølgelig plass til at folk kan ha en bil. Men det er syklene som dominerer og skjemmes bort. Dermed kan familier både sykle til skolen og på arbeidet. De har gjerne en elbil som lades opp i el-stasjoner,” sier Poul Mathiesen.

Til tross for at bilen beskrives som undertrykt, ligger det en motorvei klistret opp til Tankefuld-området. Trær og grønt skjuler den, men i løp av kort tid kan de

fremtidige borgeren bile fram til de store danske byer. Motorveien kan synes som et paradoks når bilen skal undertrykkes og byen være miljøriktig. Men prosjektlederen tror dette vil bli viktig for de innbyggere som kommunen ønsker å tiltrekke. På den måten kan de nye innbyggerne både snuse til det landlige, bæredyktige liv, men også raskt bevege seg opp til de danske storbyer. Tilflytterne skal heller ikke være bleke for å komme tett på naboen. Byplanen legger opp til at husene bygges med knappe 5-7 m2 hage. Til gjengjeld er det desto større fokus på fellesarealer. Ved å begrense høye hekker og store, isolerte bakhager, håper Poul Mathiesen på at borgerne vil komme hverandre nærmere, og at byens felleskaper kan blomstre. Felleskapsånden byen fordrer, bærer et nostalgisk preg av det gammeldagse nabolaget vi kjenner fra 1950-tallet, hvor den sosiale kontrollen også hadde en mer fremtredende rolle i naboskapet. Med både bæredyktighet og felleskapsånden i bagasjen, kan Tankefuld også sammenlignes med den strukturen som finnes i øko-samfunn i Danmark.

Øko-samfunn light

Et øko-samfunn light, er hva Tankefuld blir, sier prosjektlederen. Men til forskjell fra andre øko-samfunn, tar kommunen borgeren i hånden og legger til rette for en alternativ livsstil.

Sosiolog Bella Marckmann har studert de danske øko-samfunn, og sier at mange faller for ideen og helhetstanken bak slike planlagte samfunn.

”Egentlig er det riktig mange som liker tanken om å bo i et øko-samfunn, men som faller fra fordi det er et for stort arbeide å skape et samfunn fra bunnen av. I øko-samfunn er det ingen som kommer og hjelper en. Med Tankefuld er det nettopp en kommune som står bak. De har tatt noen av de viktige beslutninger og satt opp noen strukturer man kan hekte seg på som familie. Bæredyktighetstanken har en bred appell i samfunnet.”

På den måten kan visjonen bak Tankefuld skape en god ramme rundt familielivet og livsstilen. Det er en måte å leve, med de verdier man har, fortsetter hun.

At Tankefuld er et øko-samfunn light, kan også sees i det faktum at byen har planlagt seg ut av en rekke utfordringer som ligger i samfunnet, i dette tilfellet miljøproblemer. Selv om kritiske røster kan kalle både øko-samfunn og Tankefuld-byen en utopi, ligger det en samfunnskritikk i alternativ byplanlegging. Bella Marckmann gjør oppmerksom på at utopier er sentrale for politikk, samfunn og hverdagsliv, fordi det kan gi en pekepinn imot folks drømmer og lengsler. Gjennom en stigende utilfredshet til hvordan alminnelige parsellhus bygges i dag, hvor havutsikt er den ypperste gevinst, kan miljøbyer vise vei mot en alternativ måte å tenke bolig. Bæredyktighet blir en integrert del av hverdagen, og man imøtekommer folks ønsker om en mer miljøvennlig livsstil.

Klima i hverdagen

For det er ingen tvil om at det stilles høyere krav til at danskene skal være miljøvennlige, både gjennom media og fra politisk hold. Ansvar for klima legges over i forbrukerens hender, blant annet ved at det appelleres til endring av gamle vaner. Ved å tanke biodiesel, ta ut laderen av stikkontakten, bruke handlenett og resirkulere, kan danskene i stigende grad ta del i miljøkampen. Miljøminister Karen Ellemann ønsker at borgere skal være miljøvennlige, for på den måten å komme det globale samfunn til gode.

“Miljøområdet er et område, som griper langt inn i danskenes hverdag, og som setter spor langt ut i fremtiden. Det forplikter!,” står det på energiministerens hjemmeside.

WWF Verdensnaturfond melder med peket finger at danskene er miljøverstinger, med en rangering som nummer tre over de land som per innbygger, bruker mest strøm og energi. Det meste av dette forbruket går til

oppvarming av boliger, melder Dansk Energi. Siden 1979 har det vært økt fokus på energi-sløsing fra hus. For å unngå varmetap, ble det da for første gang stilt mer omfattende krav til isolering av hus. Fra 2006, har disse bestemmelsene fått ytterligere innstramminger i bygningsreglementet, med et krav om at alle nye boliger skal slippe ut $\frac{3}{4}$ mindre varme og energi enn tidligere.

Noe tyder altså på at det i klimakampen, også ligger store muligheter ved å forandre den måten vi bor på. Her kan lavenergiboliger, som de i Tankefuld, være et fremadskridende tiltak.

Men til forskjell fra andre borgere som fortsatt har en jobb å gjøre for miljøet gjennom hverdagslivets handlinger, kan de fremtidige borgere av Tankefuld nyte at huset gjør jobben for dem, argumenterer sosiolog Noortje Marres. Hun mener at lavenergihus har potensialet til å frita borgerne for det miljøansvaret som ligger i å endre vaner i hjemmet, fordi huset allerede utfører jobben for sine beboere. På den måten kan det oppstå en asymmetri mellom de som lever i miljøboliger, og de som er tynget av deres energi-sluk av et hjem, sier hun. Husene kan bli et barometer på hvor suksessfullt et engasjement man har i klimakampen. Men hvilke borgere kan glede seg til dette?

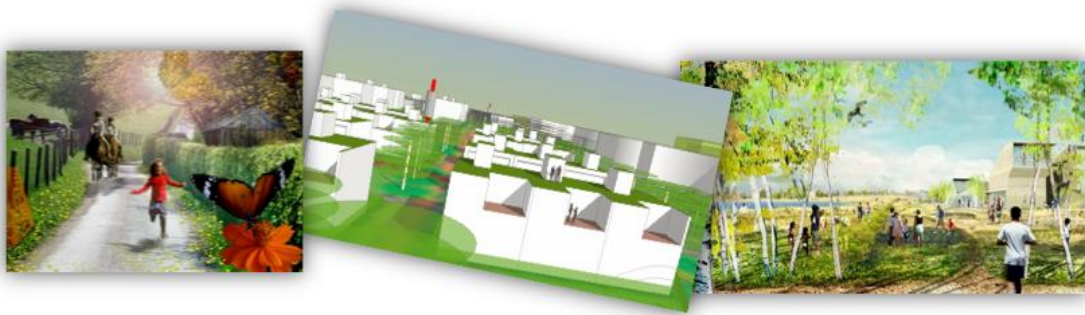
De nye naboene

Den gamle filosof Aristoteles sa at en by er sammensatt av forskjellige mennesker. Mennesker som er like, kan ikke skape en by. Dette forsøker Tankefulds drivkrefter å

imøtekomme ved at det både bygges allmennyttige boliger, rekkehus og villaer. De allmennyttige boligene skal ha lave leiepriser, mens villahusene kan koste opp mot 2-4 millioner kroner å bygge. Slik kan Tankefuld i prinsipp tiltrekke seg forskjellige beboere. Men selv om visjonærene legger til rette for blandet bykultur, er det allikevel ikke alle som kommer til å bite på kroken. Sannsynligheten for at en fabrikkarbeider fra København kommer flyttende er liten. Desto større er sannsynligheten for at den kreative klasse fra København kommer, mener Poul Mathiesen.

”Byen henvender seg til unge akademikerfamilier fra Odense eller de lokale svendborgensere som leter etter et nytt sted å bygge. Folk fra Nord-Sjælland og hovedstaden er også eventuelle nye Tankefuld-borgere. Også kommer de som er pluss 50, som er lei av deres gamle skrammel av et hus. Men det er noen samfunnsgrupper hvor en miljøby har større appell. Mellomlagstyper som følger med i timen, og reflekterer over de muligheter som Tankefuld gir, håper vi kommer.”

At byen legger opp til et reflektert elitesamfunn, avfeier han. Av erfaring er det likevel tydelig at økonomi og velstand, henger sammen med muligheten og lysten til å leve miljøriktig. Om tiden er moden for Tankefuld, gjenstår å se. Hvis den er, kan Tankefuld bli et ideal for fremtidens bæredyktige byutvikling.

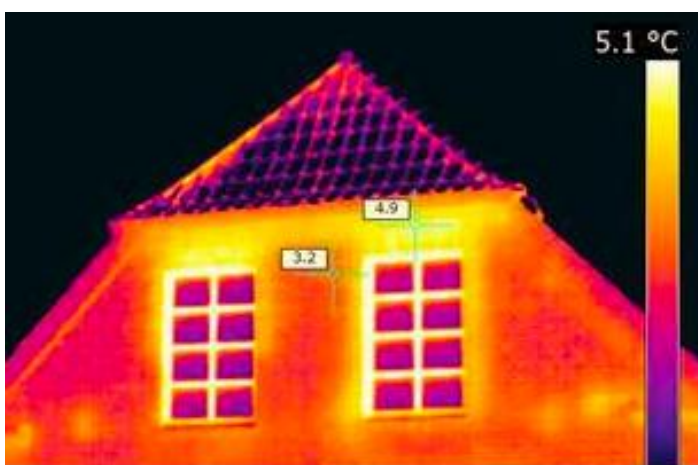
Presenterer Svendborg kommune en realitet eller en fjern drøm? Om planen lykkes gjenstår å se.

Bilde: Svendborg kommune

Plantegningene over Tankefuld indikerer hvordan byen vil se ut når de første husene bygges i juni.

Bilde: Svendborg kommune

Danskenes overforbruk av varme og energi er i stor grad grunnet dårlig isolasjon og byggestandard. Byggningsregelementet stiller stadig strengere krav til hvor mye varme og energi husene kan slippe ut.

Bilde: Dansk Energi